

Treschow i Larvik

Østlands-Posten

LØRDAG

18. oktober 2014

Nr 240 • Årgang 133 • Uke 42

Løssalg kr. 30.00

● *Det var aldri meningen at Mille-Marie Treschow skulle overta Fritzøehus, skogene og bedriftene. Måten hun gjorde det på kan ha reddet Treschow-Fritzøe fra en vond industriell konkurrs.*

SIDE 9-17

● ØP starter i dag en serie over syv påfølgende avisdager der tema er «Treschow og Larvik».

FOTO: BJØRN JAKOBSEN

Metoderapport til SKUP 2014

Journalist:

Inger Lene Omholt Steen

Redaksjon:

Østlands-Posten

Fritzøe brygge

Postboks 5

3285 Larvik

Journalist: Inger Lene Omholt Steen

Støtteteam: Journalist Roger W. Sjørdahl (historisk reportasje), journalist Svend Einar Hansen (historisk reportasje), journalist Lasse Nordheim (korrekturleser med språklige innspill), fotograf og journalist Bjørn Jakobsen (bilder, video, kart, nettløsning) typograf Frank Johansen, grafiker Joachim Hellenes (tidslinjer og grafikk), nyhetsredaktør Erik Werner Andersen, redaktør Per Marvin Tennum og ansvarlig redaktør Terje Svendsen.

Tittel på prosjektet:

Treschow i Larvik

Kontakt:

Journalist Inger Lene O. Steen, inger.lene.steen@op.no, telefon 922 85 340

Nyhetsredaktør Erik Werner Andersen, ewa@op.no, telefon 920 43 374

(Postadresse som over)

Innholdsfortegnelse:

1. Innledning og ideen bak prosjektet	side 3
2. Liste over samlet publisering	side 4
3. Hva er genuint nytt i saken	side 8
4. Organisering av arbeidet	side 9
5. Metodebruk	side 9
6. Kilder og kildekritikk	side 11
7. Problemer underveis	side 13
8. Erfaringer	side 15

1. Innledning og ideen bak prosjektet

I løpet av vinteren, våren 2013 begynte noen av oss i Østlands-Posten å snakke om å undersøke hvem som har mest makt i Larvik. Ideen til dette kom fra prosjektet Makteliten som Adresseavisen i Trondheim gjorde i 2003. Vi luftet denne ideen for ulike lokale mennesker i politikk og næringsliv. Tilbakemeldingene på dette varierte fra «Det synes jeg absolutt dere bør gjøre, det trenger Larvik» til «Det synes jeg ikke er en god idé». Etter hvert kom vi fram til at uansett hvem som kom til å stå på en slik lokal maktliste, ville det være Mille-Marie Treschow som kom til å toppe den. Treschow-familien har siden 1835 vært byens mektigste aktør, både som arbeidsgiver, grunneier og byutvikler. Familien Treschow har i 180 år hatt en helt spesiell plass i byen Larvik, samt det som i dag er Larvik kommune og distriktet rundt. Som arbeidsgiver for tusenvis av mennesker, som stor grunneier i byen og som en av landets aller største skogeiere, har deres forvaltning av verdier og arbeidsplasser hatt enorm betydning for menneskene og samfunnet rundt den rike og mektige familien.

Av den grunn bestemte vi oss sommeren 2013 for å starte et Treschow-prosjekt høsten 2013. I utgangspunktet ønsket vi å se nærmere på hvem Treschow-familien egentlig er, hva eier de, hvordan bruker de makten sin, hvilke planer har de for bedriftene og hvordan planlegger de å utvikle Larvik de neste årene?

Vi satte av tre uker til prosjektet. I realiteten tok arbeidet elleve måneder.

Historien om familien Treschow henger sammen med en helt spesiell tidsepoke i Norge; grevetiden. Denne historiske sammenhengen har så stor betydning for å forstå Treschows posisjon over tid, at det er på sin plass å gi et kort resymé.

I 1671 oppretter den eneveldige Kong Christian 5. grevskapet Laurvigen (Larvik). Hans halvbror, Norges stattholder Ulrik Frederik Gyldenløve, blir den første greven. Det ble bare opprettet to grevskap i Norge, Larvik og Jarlsberg i 1673, samt et baroni; Rosendal i 1678. Grevskapet Larvik ble regnet som det fornemste grevskapet i Danmark-Norge.

Etter at en rekke grever har skjøttet grevskapet på en mer eller mindre god måte står det dårlig til i 1805, og den danske kongen tvangsinnløser grevskapet. I 1814 opphører unionen mellom Danmark og Norge, men en hemmelig artikkel i Kiel-traktaten (hvor Danmark avsto Norge til Sverige) fastslår at den danske kongen beholder eiendomsretten til grevskapet Larvik. Han forplikter seg til å selge innen seks år. I 1817 blir eiendommene solgt til fire larviksborgere, som på folkemunne kalles grevlingene. Disse klarer imidlertid ikke å betjene gjelden. I 1835 sender den danske kong Frederik VI sin høyt betrodde juridiske rådgiver, Frederik Wilhelm Treschow, til Larvik for å ordne opp. Dette ender med at Treschow kjøper eiendommene, skogene og bedriftene som var en del av grevskapet. Med på kjøpet får han en lokalbefolkning som i løpet av flere hundre år har fått formet sitt levesett, mentalitet og holdninger av lokale stormenn og deretter grevene.

Siden 1985 har sjette generasjon, Mille-Marie Treschow, eid eiendommene, skogene og bedriftene. Kapital anslår at hun har 2,6 milliarder kroner i formue. Det gjør henne til landets 72. rikeste person og 8. rikeste kvinne. Høsten 2013 ble hennes sønn, Michael Stang Treschow, lansert som administrerende direktør i konsernet Treschow-Fritzøe. Moren har så langt beholdt alle aksjer i konsernet.

1. Liste over samlet publisering

Listen viser en oversikt over hvilke saker som ble publisert i til sammen sju avisutgaver fra 18. oktober til 25. oktober 2014, totalt 51 sider i papiravis.

Det var viktig for oss å samkjøre nett og papir på en god måte. Nesten alt papirmateriale ble også publisert på nett. I tillegg laget vi eget materiale kun for nett, flere bilder, videoer, interaktive kart, samt linker til steder og personer som vi omtaler.

Dato	Tema	Tittel	Ingress	Ansvarlig	Nettlink
18.10	DAG 1: Mille-Maries Treschows revolusjon. Utviklingen av konsernet og Hammerdalen/Sanden. (10 papirsider)	Det var aldri meningen at Mille-Marie Treschow skulle overta Fritzøehus, skogene og bedriftene. Måten hun gjorde det på kan ha reddet Treschow-Fritzøe fra en vond industriell konkurs. (Førstesideoppslag)		Inger Lene O. Steen, Terje Svendsen (ansvarlig redaktør)	
18.10		Treschow i Larvik. Inngangsside, bilde av Fritzøehus med Larvik by i bakgrunnen			
18.10		Mille-Maries revolusjon	En sommerkveld for 40 år siden skjedde en tragedie som endret Mille-Marie Treschows liv for all framtid.	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7646975.ece
18.10		Former framtida i Larvik	Med den handlekraften Mille-Marie Treschow har vist i sin 28 år lange regjeringstid, er det stor sannsynlighet for at Hammerdalen og Sanden blir slik hun vil ha dem.	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7646977.ece
18.10		Tidslinje over Larvik fra 1539 til 2014		Inger Lene O. Steen, Joachim Hellenes	http://www.op.no/treschow/article7605199.ece
18.10		Selskapsstruktur Mille-Marie Treschows bedrifter		Inger Lene O. Steen, Joachim Hellenes	http://www.op.no/treschow/article7605168.ece
18.10		Treschow-funksjonærene samles til snitter og kaker Følger fortsatt med	-Vi synes jo de store endringene er litt vemodig, men fra tidens morgen har Treschow grepet sjansen til å følge med i tida.	Inger Lene O. Steen Mats Grimsæth (fotograf)	http://www.op.no/treschow/article7646980.ece
18.10		Leder: Veien fra slottet		Terje Svendsen (ansvarlig redaktør)	
20.10	DAG 2: Generasjonsskiftet fra Mille-Marie til sønnen Michael Stang Treschow. (6 papirsider)	Ny generasjon. Michael Stang Treschow blir den første lederen og eieren av Treschow-Fritzøe som ikke tilhører Dansk Adelsforening. (Førstesidehenvisning)			
20.10		Den sjuende generasjon. Inngangsside med bilder av de sju Treschowene i Larvik	Michael Stang Treschows livsoppgave ble på mange måter bestemt lenge før han ble født. Da hans tipp tipp tipp-oldefar kjøpte det tidligere grevskapet Larvik i 1835, la han sterke føringer	Inger Lene O. Steen, Joachim Hellenes	http://www.op.no/treschow/article7648411.ece

			og tradisjoner for generasjonene som skulle komme etter ham.		
20.10		Alltid én som eier alt	Mille-Marie Treschow har sett lederpotensialet i sønnen Michael siden han var liten. Hans oppgave er å sørge for at familiedynastiet forblir minst like stort og mektig som han får det overlevert.	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7648426.ece
20.10		Fordeler verdier på barna	Mille-Marie Treschow er også opptatt av at datteren Victoria (25) får sin del av formuen	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7648432.ece
20.10		Scilla eier golfbane og Linnea dyrker minijuletrær	Mille-Marie Treschows to søstre, Scilla og Linnea, er begge selvstendige næringsdrivende	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7648434.ece Ekstramateriale nett (fakta og bilder): http://www.op.no/treschow/article7401518.ece (Scilla) http://www.op.no/treschow/article7401586.ece (Linnea) http://www.op.no/treschow/article7605013.ece (interaktivt kart Sverige og Danmark)
21.10	DAG 3: Makteliten i Larvik (7 papirsider)	Lojal i 40 år. Styreleder Stein Grimsrud jobber tett på politikerne både i Larvik og på Stortinget for å få mest mulig gjennomslag for Treschow-Fritzøes planer. (Førstesidehenvisning)			
21.10		Maktas mann. Inngangsside med bilde av styreleder Stein Grimsrud på vei over logoen til Treschow-Fritzøe			
21.10		«Jeg er ingen jovial mann, og kan opptre ubehagelig hvis jeg må.» Stein Grimsrud, styreleder Treschow-Fritzøe AS	Siden Treschow kjøpte det konkursrammede grevskapet i 1835 har familien og deres ledere hatt en unik maktposisjon både i næringslivet og befolkningen	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7649198.ece
21.10		-Treschow-makta er ikke vant til å tape	Det sier Ragnar Kristensen. Kanskje den i Larvik som har vært i kraftigst basketak med Treschow-Fritzøe i nyere tid.	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7649215.ece
22.10	DAG 4: Hvordan ble eiendommen så stor? Familien og historien (7 papirsider)				
22.10		Dette eier Mille-Marie. Inngangsside med kart over Fritzøe Skoger	De lysegule områdene utgjør Fritzøe Skoger, og eies personlig av Mille-Marie Treschow. Området er på 615.000 dekar og	Inger Lene O. Steen, Joachim Hellenes, Bjørn Jakobsen	http://www.op.no/treschow/article7401347.ece (Interaktivt kart med bilder og fakta om flere av Treschows eiendommer).

			strekker seg fra Larvik til Kongsberg		
22.10		De tvilsomme handlens skjedde før Treschows tid. Kjøpt som en helhet.	615.00 dekar består Fritzøe Skogers eiendommer av i dag. I all hovedsak ble eiendommene ervervet lenge før de enorme arealene kom i Treschow-familiens eie i 1835.	Roger W. Sjørdal	http://www.op.no/treschow/article7645382.ece
22.10		... men noen å nekte å selge		Roger W. Sjørdahl	
22.10		Bitter «grevling» angrep Treschow-kjøp		Svend Einar Hansen	http://www.op.no/treschow/article7645383.ece
22.10		Familietre Treschow		Inger Lene O. Steen, Joachim Hellenes	http://www.op.no/sok/?q=peder%20treschow&offset=70&limit=10
22.10		Treschows bøskeskog er større enn Bøskeskogen	Mille-Marie Treschow har sin egen, private bøskeskog som er dobbelt så stor som bøskeskogen i Larvik.	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7645384.ece Ekstramateriale nett (fakta og bilder): http://www.op.no/treschow/article7401473.ece
22.10		Tragiske ulykker rammet Treschow-familien både i 1947 og 1974. To av arvingene døde	Egentlig var det verken Mille-Marie Treschow eller hennes far som skulle overta godset og bedriften Treschow-Fritzøe.	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7645385.ece
22.10		Godset Karsholm i Skåne. Her er Peders erstatning.	Dette er slottet som Mille-Maries fetter, Peder Treschow, fikk som erstatning for å oppgi Fritzøehus og Treschow-Fritzøe.	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7645387.ece
22.10		Lardal betaler 55.000 for «ingenting».	Hvert år betaler Lardal kommune en leie på 55.000 kroner til Peder Treschow for et område kommunen ikke bruker.	Inger Lene O. Steen	
23.10	DAG 5: Fritzøe Skoger vet om hvert eneste tre. (7 papirsider)	Tømmermenn. Inngangsbilde med bilde fra hogging i Fritzøe Skoger	Fredrik Sogn er en av de fem lardøllingene i Vergedal og Lie Skogmaskinlag som utfører mesteparten av hogsten i Fritzøe Skoger.	Inger Lene O. Steen, Bjørn Jakobsen	
23.10		Vet om hvert eneste tre	Bare på Fritzøe Skogers eiendom i Lardal vokser det 7,6 millioner gran- og furutrær.	Inger Lene O. Steen, Bjørn Jakobsen (foto og video)	http://www.op.no/treschow/article7649441.ece Ekstramateriale nett: video og bilder.
23.10		Fritzøe Skoger har fortsatt fire fast ansatte skogsarbeidere. –Det beste er friheten	Hans Lauritz Sogn har vært tømmerhogger i snart 40 år. Han bruker fortsatt motorsag, men de fleste trær felles av store hogstmaskiner	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7649460.ece Ekstramateriale nett: video
23.10		Garanterer aldri elg	For mellom 10.000 og 20.000 kroner dagen kan du kjøpe deg eksklusiv, guidet elgjakt i Fritzøe Skoger	Inger Lene O. Steen	
23.10		Et godt samarbeid med kommunene	Fritzøe Skoger roses for å drive profesjonelt.	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7649463.ece
23.10		Treschow selger seg ned på grunn av store vedlikeholdsutgifter. Eier 110 hytter og hus.	Før eide Treschow over 150 hytter og hus rundt om i Fritzøe Skoger, men vedlikeholdsutgiftene ble enorme.	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7649465.ece Ekstramateriale nett: video
23.10		Grorud i Siljan er	Mille-Marie Treschow eier	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow

		Treschow-familiens eget rike. Treschows egen bygd.	80 prosent av hele Siljan kommune og på Grorud ligger familiens jakteldorado og annet hjem		ow/article7649466.ece
24.10	DAG 6: Treschow-Fritzøe kjøper seg opp i svensk byggevarerindustri. (5 papirsider)	Treschow-Fritzøe AS satser for fullt på import og salg av byggevarer i Norge og Sverige. I 2014 forventes det en omsetning på 1,65 milliarder, det er over 80 prosent av konsernets totalomsetning. Inngangsside med kart over hvor i Norge og Sverige Treschow-Fritzøe eier butikker og bedrifter.		Inger Lene O. Steen, Joachim Hellenes	http://www.op.no/treschow/article7605142.ece Ekstramateriale nett: video og bilder.
24.10		Datterselskapet CEOS er markedsleder. Treschow kjøper seg opp i Sverige.	Treschow-Fritzøe blir stadig større innen salg av byggevarer til industrien og byggevarekjeder i Norge og Sverige	Inger Lene O. Steen, Bjørn Jakobsen (foto og video)	http://www.op.no/treschow/article7651156.ece
24.10		Sverige og Norge er ulike	-Byggevarehandelen i Sverige er helt ulikt det norske markedet. I Sverige er det langt færre som eier egen bolig og de fleste bor i byer.	Inger Lene O. Steen	http://www.op.no/treschow/article7651162.ece
25.10	DAG 7: Hvor blir det egentlig av larvikitten? (9 papirsider)	Steinrike på larvikitt. (Førstesideoppslag)	God business: Mille-Marie Treschow og familien Lundh har på fire år tatt ut 250 millioner kroner i utbytte fra sitt steinselskap Lundhs AS.	Inger Lene O. Steen, Bjørn Jakobsen (foto og video)	
25.10		Steinhandleren. Fem, seks ganger i året reiser Carlo Alberto Scarpolini fra Verona i Italia til Larvik for å kjøpe larvikitt for en av verdens største steinfabriker. (Inngangsside)			
25.10		Gjør gull av gråstein	På fire år har eierne av Lundhs AS tatt ut en kvart milliard kroner i utbytte. Samtidig er de ansatte på lønnstoppen i Larvik.	Inger Lene O. Steen, Bjørn Jakobsen (foto og video)	http://www.op.no/treschow/article7651379.ece
25.10		På sporet av larvikitten	290 millioner år gammel stien fra Larvik er noe av det flotteste folk i Kina og USA kan tenke seg å ha på kjøkkenbenken.	Inger Lene O. Steen, Bjørn Jakobsen (foto og video)	http://www.op.no/treschow/article7651384.ece Ekstramateriale nett: video.
25.10		Larvikitt jorda rundt	Hvis du som turist har blikket med deg, er det ganske lett å få øye på larvikitt i storbyer som for eksempel New York og London.	Inger Lene O. Steen	Ligger på linken over.

2. Hva som er genuint nytt i saken.

DAG 1:

- Vi forteller at det sto så dårlig til med bedriften Treschow-Fritzøe på begynnelsen og midten av 80-tallet, at virksomheten sto i fare for å gå konkurs. Det har ikke vært offentlig kjent at det var en reell fare for dette.
- Vi forteller om det vi har valgt å kalle Mille-Maries revolusjon, en samlet beretning om hva som gjør at hun må ta over, hvordan hun gjør det og hvem hun har som sentrale støttespillere. Selv om hun har hatt flere gode hjelpere, så er det hun selv som har måttet si ja eller nei til den store omveltningen som har preget konsernet, både hvilke bedrifter det skal satses på og innen sanering, rehabilitering og nybygg i en hel bydel i Larvik (Hammerdalen, Sanden, Langestrand).
- Vi presenterer Treschows bedriftsstruktur og hvor de i dag tjener penger.

DAG 2:

- Vi forteller om hvordan en rik og mektig familie forholder seg i forbindelse med et generasjonsskifte.
- Vi forteller om Michael Stang Treschows vei mot sjefsstolen i konsernet og at hans bakgrunn skiller seg ut fra de fleste andre lignende arvinger.
- Vi forteller at Michael Stang Treschow er den første Treschow i Larvik som ikke er medlem av Dansk adelsforening.
- Vi forteller at hovedgrunnen til at familiedynastiet nå er inne i sin sjuende generasjon er at det alltid har vært én person som eier alt.

DAG 3:

- Vi forteller hvor sentral nåværende styreleder Stein Grimsrud har vært for Treschow-Fritzøe gjennom 40 år.
- Vi forteller at han ble truet på livet da konsernet var midt inne i en rivende omveltning.
- Vi forteller hvordan næringsliv og politikere samarbeider i Larvik, gjennom både formelle og uformelle møter.
- Vi forteller at hvert år inviterer Mille-Marie Treschow til såkalt årsmøtemiddag på slottet Fritzøehus. Hit inviteres blant annet rådmann, ordfører, sentrale næringslivsfolk i Larvik, samt styremedlemmer. Rådmannen har valgt å takke nei, mens ordføreren møter.
- Mille-Marie Treschow er den eneste næringslivslederen i Larvik som inviterer ordføreren til privat bursdagsselskap (60-års feiring i april 2014).
- SP-politiker Øyvind Hunskaar hevder at Øyvind Riise-Jenssen (Larviks ordfører i 12 år, fra 1999 til 2011) i stor grad etterkom Treschow-Fritzøes behov og ønsker.

DAG 4:

- Vi trykker kartet over Fritzøe Skoger for å vise utbredelsen og størrelsen på eiendommene. (615.000 dekar i Vestfold, Buskerud og Telemark).
- Vi ser på riktigheten i den utbredte myten om at Treschow skal ha tusket til seg eiendommer. Treschow «frikjennes» av historiker Øystein Rian. Han forteller at mesteparten av eiendommene fulgte med på kjøpet i 1835.
- Vi presenterer slektstreet over sju generasjoner Treschow i Larvik.
- Vi forteller at Mille-Marie Treschows private bøkeskog er dobbelt så stor som Larviks Bøkeskog, den som de fleste tror er Norges største.
- Vi forteller historien om hvordan to av Treschow-arvingene døde (1947 og 1974). Dette har vært kjent hver for seg, men aldri fortalt på en helhetlig måte i sammenheng.
- Vi forteller hvordan avtalen om å si fra seg odelen kommer i stand mellom daværende godseier Treschow og hans fire år gamle barnebarn i 1947.

- Vi forteller om erstatningen som det fire år gamle barnebarnet Peder Treschow fikk, og hva han nå gjør på godset i Skåne i Sverige.
- Vi forteller om den dårlige leieavtalen, for Lardal kommunes del, som ble inngått med Peder Treschow i 1981, og som varer fram til 2031.

DAG 5:

- Vi forteller at Fritzøe Skoger er i gang med å lasertaksere den 615.000 dekar store skogeiendommen. I løpet av sommeren 2015 skal alle trær være telt opp. Så langt er det kun trærne i Lardal kommune som det er full oversikt over, og her eier Treschow 7,6 millioner gran- og furutrær.
- Vi forteller om eksklusiv gjestejakt i Treschows skoger.
- Vi forteller at Treschow har solgt seg ned på hytter og hus i skogene, fra 150 til 110.

DAG 6:

- Vi forteller at Treschow-Fritzøe stadig kjøper seg opp på import og salg av byggevarer i Sverige, og hvor de eier markedsleder CEOS AB. Det har lenge vært kjent at de gjør det samme i Norge, men Østlands-Postens lesere har ikke vært klar over utviklingen i Sverige.
- Vi viser kart over hvor Treschow-Fritzøe eier og driver i Norge og Sverige.

DAG 7:

- Vi forteller helhetlig om larvikittens betydning i lokalsamfunnet og i Norge.
- Vi forteller at steinselskapet Lundhs ansatte ligger på lønnstoppen i Larvik.
- For første gang dro ØP på reportasjetur til utlandet (Italia) for å følge larvikittens reise ut i verden.

3. Organisering av arbeidet

Jeg jobbet nesten kontinuerlig med prosjektet fra desember 2013 til oktober 2014. Jeg ble tatt ut av kveldsturnus, men beholdt helgevakter. I helgene og andre pressede dager jobbet jeg for vanlig avis. Fra omtrent påske 2014 jobbet jeg utelukkende med prosjektet.

Det var hele tiden tett kontakt mellom meg og nyhetsredaktør Erik Werner Andersen, men han gikk i pappapermisjon etter sommerferien 2014. Da var det ansvarlig redaktør Terje Svendsen og jeg som hadde tette kontakt.

Så godt som daglig førte jeg logg over hva jeg hadde gjort, hovedpoeng, tråder og blindspor. Denne ble delt i dropbox og var tilgjengelig for redaktører og meg.

Fordi omfanget og temaene ble svært stort, valgte vi å spørre journalistene Roger W. Sør Dahl og Svend Einar Hansen (som begge har stor historisk kompetanse) om de kunne ta for seg den historiske biten rundt kjøpet i 1835. Dette takket de ja til. Østlands-Posten mottok totalt 120.000 kroner fra Amedias gravfond til støtte i prosjektet.

4. Metodebruk

- Arbeidet startet opp for fullt 13. november 2013. Da møtte jeg journalist Vegar Vatn i Tønsbergs Blad, han har erfaring fra ulike graveprosjekter. Hensikten var å finne ut hvor jeg skulle starte og få innspill på hvor jeg skulle lete. Han viste meg bruk av infotorg.no for å få finne ut av blant annet eiendom, Folkeregister og Motorvognregister.
- 15. november ringte jeg økonomidirektør Thor Eika i Treschow-Fritzøe og fortalte at jeg nå var i gang med prosjektet. Han og Michael Stang Treschow var informert om prosjektet på et tidligere intervju høsten 2014. Treschow blir informert om og lovet at de skal få lese igjennom alle reportasjene før de står på trykk. Vi presiserte flere ganger overfor Treschow at

vi tilstrebet åpenhet og ba om innspill fra dem på saker de mente kunne være aktuelle å skrive om.

- Vi velger å gå svært bredt ut for å finne interessante temaer, vinklinger og problemstillinger. Vi hadde ingen tips som skulle tilsi at det var konkrete «avsløringer» vi kunne jobbe fram.
- Jeg sender innsynsbegjæring til de sju kommunene (Larvik, Lardal, Siljan, Porsgrunn, Kongsberg, Andebu og Vinje) som ligger innenfor Fritzøe Skoger og hvor Mille-Marie Treschow er eier, med ønske om å få innsyn i alle avtaler som er gjort mellom partene i løpet av de ti siste årene. (Eksempel: *Østlands-Posten* ønsker kopi av alle avtaler (leieavtaler og andre) som finnes mellom konsernet Treschow-Fritzøe AS og Larvik kommune, også avtaler som eventuelt har eksistert inntil ti år tilbake i tid. Konsernet Treschow-Fritzøe AS består av selskapene Fritzøe Engros AS, CEOS AB, Fritzøe Eiendom AS, Lundhs AS, Carlsen Fritzøe AS, Hammerdalen Fjernvarme AS.) Det gikk greit å få svar fra de fleste, men Porsgrunn kommune har i skrivende stund fortsatt ikke sendt en vannavtale.
- Fritzøe Skoger består av 685 matrikler. Jeg gikk gjennom alle (via kartverket seeendom.no) og førte inn i Excel hvor de ligger, størrelse og hva som befinner seg på eiendommene.
- Jeg kontaktet personer som kunne fortelle meg om byens historie, grevetiden og Treschow-tiden. Besøker Fritzøeparken med en av dem.
- Jeg spurte Thor Eika om oversikt over hvilke eiendommer Mille-Marie Treschow, hennes to barn og hennes to søstre, eier i utlandet. Han svarer at de skiller mellom det som er privat og det som angår konsernet, og at administrerende direktør Michael Stang Treschow må avgjøre dette. Svaret fra han drøyer og da han svarer, så sier han at de ikke eier noe i utlandet.
- Jeg ber Ståle de Lange Kofoed (IJ) om råd om hvordan søke på eiendom i utlandet, men får ingen treff. I USA kan det søkes via pc på county-nivå, ved og google county appraiser eller assessor, og brukes sidene med gov. eller state. Frankrike, Italia og Spania, er i følge han, ikke så digitalisert. I Spania må man nesten reise rundt til hver kommune og lete selv. Google land registry france/italy/europe. Jeg kommer inn i eiendomsregistrene i New York City via siden <http://a836-acris.nyc.gov/CP/CoverPage/MainMenu>.
- Treschows kommunikasjonsrådgiver sender meg ved en feiltagelse en kopi av mail. Jeg kontakter tidligere journalist Jarle Aabø for å lære mer om hvordan et kommunikasjonsbyrå arbeider.
- Vi bestemmer oss for at vi burde besøke «hovedkvarterene» til alle bedriftene Treschow eier helt eller halvt; CEOS i Sverige, Carlsen Fritzøe i Sandefjord, Fritzøe Engros i Larvik, Lundhs i Larvik, Fritzøe Skoger i Siljan og Fritzøe Eiendom i Larvik. Det er enkelt å lage avtale med administrerende direktør Thor-Anders Lundh i Lundhs AS om å få være med på kjøp/salg av steinblokker fra brudd og deretter bli med på tur til Italia for å se hva som skjer videre med steinen. Jeg ringer og mailer Knut Malmquist, daglig leder i Fritzøe Skoger, om å få komme på besøk. 1. desember får jeg svar tilbake om at Fritzøe Skoger må prioritere tidsbruken sin og ønsker ikke å delta i ØPs prosjekt.
- 3. desember møter nyhetsredaktør Erik og jeg Michael Stang Treschow. Hensikten er å informere og svare på spørsmål rundt hensikten med vårt prosjekt.
- Det går generelt trått med å få til intervjuavtaler med de andre bedriftene hvor Treschow har eierinteresser. I begynnelsen av desember skriver Michael Stang Treschow at hele organisasjonen har nok å stå på med før jul, og at vi må ta opp tråden på nyåret. Jeg svarer blant annet at vi regner med at de er interessert i at vi besøker bedriftene. Hvis ikke vil det framstå underlig for leserne av ØP.
- Etter hvert blir dette enklere, og Treschow gir tillatelse til sine folk om at de kan møte meg til intervjuer.

- Jeg jobber videre med å gjøre intervjuer med ulike folk fra lokalt næringsliv, politikk, kommuneadministrasjon, lokalhistorie, presse, fagforeninger og andre som kan bidra med opplysninger.
- Alle intervjuer renskrives kort etter intervju og sendes over for sitatsjekk. Lagres som råmateriale.
- Både redaktører og jeg jobber aktivt for å spre ryktet om at vi lager en reportasje på Treschow. Hensikten er å øke tilsiget at kilder og tips.
- Jeg kontakter Scilla Treschow, søster av Mille-Marie, for å be henne om intervju. Hun virker positiv, men ber om mail (sender denne til Scilla og søster Linnea) og at de så kan diskutere dette i julen 2013. Rett over nyttår kommer negativt svar. Ingen av søstrene ser noen grunn til eller har noe ønske om å stille opp til intervju i forbindelse med den pågående saken.
- Etterhvert viser det seg at det er flere enn søstrene som ikke vil la seg intervju. Mille-Marie Treschow ønsker ikke at jeg intervjuer ansatte på Fritzøehus om hvordan det er å arbeide et sted som er så uvanlig og spesielt som på dette slottet, Victoria Stang Treschow (Mille-Maries datter) takker nei, Peder Treschow (den opprinnelige arvingen til Treschow-Fritzøe) takker nei, hans sønn Frederik svarer aldri på mailen jeg sender, Reidar Bergene Holm (tidligere samarbeidspartner innen sagbruk) takker nei, Øyvind Riise-Jenssen (ordfører i Larvik fra 1999 til 2011) takker nei og svarer heller aldri på mine gjentatte henvendelser om å komme med tilsvar på kritikken fra SP-politiker Øyvind Hunskaar, Andreas Stang (Mille-Maries eksmann og Michaels far) takket også nei til intervju.
- 28. mars 2014 presenterer jeg et notat for Michael Stang Treschow som viser hva vi så langt har tenkt som publiseringsplan. Denne får han med seg. 16. mai 2014 får styreleder Stein Grimsrud med seg en enda mer detaljert publiseringsplan. Begge disse kommer i stor grad til å stemme med det vi setter på trykk.
- Reportasjeturer: I tillegg til korte og lengre turer i Norge, dro fotograf Bjørn Jakobsen og jeg på følgende reportasjeturer:
 - 16. og 17. januar til Verona i Italia for å følge larvikitten ut i verden.
 - 17. til 20. mars til Nykøbing Falster i Danmark for å ta bilde av godset hvor Linnea Treschow bor, ta bilde av godset Karsholm i Skåne hvor Peder Treschow bor, intervju redaktør Åsa Carlsson i Kristianstadsbladet i Kristianstad og besøke CEOS i Forserum ved Jönköping. Dette besøket ble avlyst av Michael Stang Treschow kvelden før, men vi returnerte kort tid senere.
 - 14. og 15. april på ny tur til CEOS i Sverige.
 - 27. mai leide ØP helikopter for å fotografere Treschows eiendommer fra lufta.

5. Kilder og kildekritikk

Vær varsom-plakaten 3.2. Vær kritisk i valg av kilder, og kontroller at opplysninger som gis er korrekte. Det er god presseskikk å tilstrebe bredde og relevans i valg av kilder. Vær spesielt aktsom ved behandling av informasjon fra anonyme kilder, informasjon fra kilder som tilbyr eksklusivitet, og informasjon som er gitt fra kilder mot betaling.

I arbeidet med saken har vi intervjuet eller snakket med godt over 100 personer. En del av disse siteres i ulike artikler, mens opplysningene fra andre brukes som bakgrunnsmateriale. Vi møtte sjeldent stor skepsis til å la seg intervju og ikke minst til å la seg sitere. Flere forutsatte kun å snakke med meg hvis de ikke ble sitert, og flere av disse brukte uttrykk som «jeg må være forsiktig med hva jeg sier, vet du». Vi satte kildevernet høyt. Vi vet at andre av slo intervju etter å ha kontaktet det som ble kalt «systemet». Til slutt valgte vi ikke å referere konkret til anonyme kilder, men brukte dette som bakgrunnsinformasjon. På en opplysning fra en anonym kilde gikk vi på en bommert. Denne opplysningen slapp gjennom

nettet og vi publiserte en uriktig opplysning om en utenbys person. Dagen etter setter vi inn en rettelse om dette på en svært synlig plass i neste reportasje, og saken blir rettet på nett. Jeg ringte også familien til denne personen og beklaget at dette hadde skjedd. (*Jfr. Vær varsom-plakaten 4.13. Feilaktige opplysninger skal rettes og eventuelt beklages snarest mulig.*)

Mange av elementene i reportasjene er satt sammen som biter i et puslespill. Bitene er hentet fra bøker, arkivreportasjer, bilder, kart, sakspapirer, nettsider (eks forvalt.no), intervjuer og samtaler. Viktig presisering; når jeg bruker ordet samtale så benevner det situasjoner hvor jeg for eksempel hadde tatt kontakt med personer som kunne fortelle meg om for eksempel Larviks og Treschows historie. Det betyr at disse personene visste hvem jeg var, hvor jeg kom fra og hva oppdraget mitt var, men at de fortalte, heller enn at jeg spurte.

Det var viktig for oss å ha bredde og relevans. Vi brukte mange lokale kilder, men ville også ha såkalte ekspertkilder. Vi anså det som viktig å komme utenfor Larvik, siden det lokale miljøet er preget av forholdet til Treschow. Eksempler på ekspertkilder er:

- Professor Morten Huse, Institutt for innovasjon og økonomisk organisering ved Handelshøyskolen BI, Oslo
- Arne Harket, kommunikasjonssjef hos Formuesforvaltning, Oslo
- Björn av Kleen, svensk journalist og forfatter med kunnskap om den svenske adelen
- Gaute Nøkleholm, administrerende direktør i Norskog
- Espen Thorbjørnsen, siviløkonom VestCap, Sandefjord
- Vibeke Holth, redaktør i Kapital, Oslo
- Trygve Gulbrandsen, forsker på blant annet makt ved Institutt for samfunnsforskning, Oslo
- Jan Fridthjof Bernt, jusprofessor ved Universitetet i Bergen
- Tom Heldal, avdelingsdirektør ved Norges geologiske undersøkelser (NGU) i Trondheim

Vi brukte skriftlige kilder i stor grad. Det viste seg raskt at bøker har svært ulike vinklinger og presenterer hendelser på ulike måter. Ofte ser dette ut til å ha sammenheng med at noen av bøkene er tilegnet personer i Treschow-familien.

Eksempler på skriftlige kilder er:

- Østlands-Postens eget avisarkiv, samt artikler og reportasjer om Treschow funnet via retriever.no
- Årsregnskaper for flere år fra alle bedriftene hvor Mille-Marie Treschow har eierinteresser i (forvalt.no og Brønnøysundregisteret)
- Kommunedelplan for steinressurser i Larvik kommune, 2010
- «Vestfolds historie. Grevskapstiden 1671-1821 av Øystein Rian (1980)
- «Fritzøe, i slekten Treschows eie» 1835-1935 av Reidar Omang (1935)
- «Treschow-Fritzøe 1935- 1985» av Gunnar Stavseth, Eivind Rynning og Otto Authén (1985)
- «Tilbakeblikk» av Nanna Treschow (2006)
- «Danmarks adels aarbog 2009-2011», utgitt av Dansk Adelsforening (2012)
- «I brukseierens tid. Fritzøe-miljøet slik jeg opplevde det» av Ole Kristian Vaagland (2002)
- «Larvik A-Å» av Per Nyhus (1999)

Vi brukte også i stor grad sakspapirer fra behandling i kommunestyre og andre instanser for å sette oss inn i avtaler som har vært forhandlet fram mellom konsernet og instanser spesielt Larvik kommune).

Vi ba om innsyn inn inntil ti år gamle avtaler fra de seks kommunene hvor Mille-Marie Treschow eier grunn.

Vi ønsket i størst mulig grad å få klarhet i hva som skjedde da Fritz Gerhard Treschow (Mille-Marie Treschows bror) og Johan Leopold Løvenskiold døde i en skyteulykke i 1974, og søkte om innsyn i politietterforskningen. Vi fikk avslag fra Statsarkivet på Kongsberg, men påklaget til Riksarkivet, og fikk delvis innsyn. Politietterforskningen er i utgangspunktet unntatt offentlighet i enda 20 år.

6. Problemer underveis

Vi vet at Treschow ikke var begeistret for at lokalavisen startet prosjektet rundt hvem de er, hva de planlegger og hvordan de bruker makten. Dette ga seg utslag på ulike måter:

- Blant annet ved at sentrale personer sa nei til intervju, og at det drøydde før vi fikk lov å besøke de ulike bedriftene.
- På den første turen til Danmark og Sverige i mars 2014 ønsket vi å ta bilder av godset hvor Linnea Treschow bor (Danmark) og Peder Treschow (Sverige), før vi dro på bedriftsbesøk til CEOS ved Jönköping. Hos Linnea Treschow tok vi kontakt med henne for å informere om at vi hadde tatt bilde av godset hennes, og spurte om hun ønsket å stille opp til et bilde. Det ønsket hun ikke. Da nevøen Michael Stang Treschow i Larvik fikk beskjed om at vi hadde vært der, ble han så opprørt over dette at han ga sjefen på CEOS beskjed om å avlyse intervjuavtalen neste morgen. Østlands-Posten klarte ikke å komme i kontakt med ham den kvelden eller påfølgende morgen, og dro derfor hjem fra Sverige med uforrettet sak hos CEOS.

Dette skværet vi opp i forholdsvis raskt, og siden vår hensikt var å få de beste og mest informative reportasjene, fikk vi ny avtale på CEOS.

- I august 2014 ba vi om innsyn i Treschow-Fritzøes bedriftsarkiv som nå er overført til Vestfoldarkivene. Vi fikk avslag:

Hei

*Takk for forespørselen. Men i henhold til avtalen med arkivet skal ikke dette materialet brukes av media eller andre kommersielle aktører. Vi kan derfor ikke etterkomme forespørselen på nåværende tidspunkt. Med vennlig hilsen/Kind regards **Michael Stang Treschow**
CEO*

- Vi hadde også en del utfordringer i forbindelse med fotografering av Treschows eiendommer i Larvik og området rundt. Vi var innstilt på å være åpne og fortelle om når og hvor vi skulle ta bilder. Eksempel på mailkorrespondanse fra 16. juni illustrerer dette:

Jeg skriver:

Hei igjen,

Vil bare gjøre dere oppmerksom på at i morgen ettermiddag skal vi ta bilder på Grorud og Lauvås på bakkenivå. Målet er å få oversiktsbilder og de kommer ikke til å vise noe mer enn det hvem som helst kan se fra veien eller skogen.

Michael Stang Treschow skriver:

Hei takk for info. Jeg regner med at du skjønner hva som er privat tun og hva man kan se fra offentlig vei. Ps vi kan se hva du gjør der.

Jeg skriver:

Hei igjen, hva mener du egentlig med at dere kan se hva vi gjør der?

Michael Stang Treschow skriver:

Jeg mener at de samme vær varsom reglene gjelder i skogen også. Jeg har på ingen måte gitt deg tillatelse til å ta deg inn på privat grunn.

- Det var viktig for oss å vise hvordan næringsliv og politikere samarbeider. I den sammenheng uttalte en sentral lokalpolitiker til meg:

«Du skal ikke skrive noe negativt om Treschow. Da tar vi deg.»

Kommentaren ble fulgt opp i etterkant ved at nyhetsredaktør Erik Werner Andersen ringte opp den tidligere politikerens. Han påsto at utsagnet var en ren spøk, og vi vurderte det som relativt sannsynlig at det var tilfelle. Vi valgte, under tvil, ikke å bruke hendelsen i en sak.

- Som nevnt, informerte vi aktivt i nærmiljøet om at avisen var i gang med et Treschow-prosjekt. Hensikten med informasjonen var å få tips og ideer tilbake. En slik framgangsmåte pleier alltid å gi resultater, men ikke denne gang. I løpet av hele prosjektet fikk vi ikke inn et eneste konkret tips. Derimot fikk vi en del innspill på rykter om privatpersonene i familien og konsernet. Vi vurderte alle disse etter Vær varsom-plakaten 4.3. *Vis respekt for menneskers egenart og identitet, privatliv, etnisitet, nasjonalitet og livssyn. Vær varsom ved bruk av begreper som kan virke stigmatiserende. Fremhev ikke personlige og private forhold når dette er saken uvedkommende*, og vi valgte ikke å bruke noe av dette.
- I mai 2014 tror vi at vi kan klare publisering 21. juni, deretter 28. juni. Alle saker er så godt som ferdig i midten av juni. De er skrevet i geometrier; hovedsaker, undersøker og faktabokser. Vi trodde, da geometriene ble satt opp, at det ville fungere og presentere sakene på denne måten. Ansvarlig redaktør og en journalist leser igjennom alt, og konkluderer med at det blir bedre hvis vi skriver de fleste sakene som lengre historier. Dermed hiver vi alt opp i luften igjen, og Inger Lene starter arbeidet med å sammenfatte. Treschow blir informert om begge de to første publiseringsdatoene, men da vi ikke kan holde disse, velger vi ikke å sette noen ny publiseringsdato før vi er helt sikre. Fredag 10. oktober kan får Treschow print av alle sidene (noen få inngangssider som ikke er ferdige). De får frist til å gi eventuell tilbakemelding til onsdag 5. oktober klokken 8. Vi får svært korte tilbakemeldinger fra styreleder Stein Grimsrud og Mille-Marie Treschow. Treschow benytter seg ikke av tilsvarsretten på kritikken fra Ragnar Kristensen.
- Vi publiserte fra og med lørdag 18. oktober til og med lørdag 25. oktober 2014.

7. Erfaringer

Vi fikk virkelig erfare at det tar tid og ressurser å gjennomføre et såpass omfattende graveprosjekt. Dette henger selvfølgelig sammen med hvor dypt man vil gå eller for den saks skyld, hvor langt man vil reise.

Som journalist har jeg vært avhengig av støtte, hjelp med praktiske arbeidsoppgaver og sparring med redaktører og kolleger. Å være «helt alene» om et prosjekt kan raskt bli for krevende.

Vi vet at selv om vi ikke kommer med såkalte «avsløringer», så publiserte vi gode nyheter basert på undersøkende journalistikk. Østlands-Posten har fått mange gode tilbakemeldinger på prosjektet. Dette går hovedsakelig på at leseren har fått kunnskap om konsernet, den historiske bakgrunnen for familien og byen, hva de eier og hvordan næringsliv og politikere manøvrerer.

Larvik, 15. januar 2015

Inger Lene Omholt Steen